

10 Ágyás iskola-fregatt, a Nagyezsda

Hozzájadt: kaloz

2005. február 24. Csütörtök 20:21

Utolsó frissítés 2007. augusztus 22. Szerda 11:21

Félggetlenül az arch-vumi felfedezéstől, miszerint az első orosz iskolahajásnak a "Kronslot" hooker-t lehet nevezni (Iáid Szudosztrojenyije, 1984, ? 9. 59. oldal), elegendő anyag az ilyen speciális hajások építésére! eddig még messze nem elegendő mennyiségben került elő.

Kiindulásként az arch-vumi kutatókhoz az Admirális kollégiuma 1764. június 21-i elterjesztése szolgál, ami Oroszországban építendő, tisztán iskolahajás megépítését irányozza elő: "A tengerészek és a kadetok hajásait tekintve hármas jachtot megtervezni, felépíteni és minden szükségesessel ellátni (Az orosz flotta építési anyagai, 3. kötet, 1865). Később sincs, hogy a hajás megépítésével, mivel az elterjesztésen II. Katalin jachtai voltak: "Ágy legyen!" Ugyanakkor a hajás nevének és építési adatainak meghatározása messze nem egyszerű feladatnak mutatkozott. A nehézségek azzal kapcsolatosak, hogy a Kadetiskola anyagait nem lehet felhasználni, az 1777-es társaság teljesen elpusztította nem csak az arch-vumot, de minden valóságos név szerint más dokumentumokat is, amelyek felbecsülhetetlen segítséget jelenthettek volna. A kutatókat zavarta az a tény, hogy a hajások osztályainak és fegyverzetük hivatalos leírásaiban egészen a XIX. század közepéig maga az "iskolahajás" megnevezés nem létezik. Meglehetősen apró munkát kellett elvégezni - átnevezni az 1764-1770. között épített hajásokról a korszaki eredeti tervekhez és más megoldásokat; ez szerencsére nem történt felfedezéssel járt - az egyébként "Nagyezsda" fregatt tervein az alábbi felirat látható: "A korszaki, elfogadtott, a délnyugati sarkon a Tengerészeti Kadetiskola részére megépíteni rendeli 1765. szeptember 13." (KFA HTF, 327. 1. 1380). Ugyanitt van Lamb James hajás építési mester sajátkezű alírása is. Meglepő ennyi beleegyezés mellett ilyen magas szinten - generális, admirális és más főemberek aláírása. Az Admirális kollégiumának elterjesztése és a tervek kibővítésének összefoglalója, a "Nagyezsda" írásban a dokumentumokban a Kadetiskolával, valamint a haditengerészeti vezetés kiemelt figyelmével a másrészt a fegyverzetben szóló hajás építését irányító, az alábbi kiegészítések levonásait sugallja: valójában a fentebb említett "hármas jacht"-ról van szó, annál is inkább, hogy az orosz flottában 10 Ágyás harci fregatt sohasem létezett. Kiegészítésként a "Nagyezsda" jogosult az Oroszországban elsőként, speciálisan oktatási célra épített vitorlás-iskolahajás megnevezésére. A "Nagyezsda" fregatt vitorlájának feltehetően a vitorlarudak megnevezése teljes hossz, az árboccsal ill. vitorlájával ill. vitorlarúdával ill. árboccsal ill. vitorlájával ill. vitorlarúdával, mm

Orrárbc (az orrtáskától) 6,3 - 440-340

Orrsűr 6,3 0,4 200-150

Bukdálfa 1,5 1,5 100

Vakvitorla rúd 4,3 0,2 100-75

Elő-árbcotárs (a hajásgerinc felső átlától) 15,4 2,6 450-400

Elő-árbcderék 9,6 1,2 350-300

Elő-árbcosűr 4,3 0,3 250-175

Lobogórúd 1,3 - 100-75

Elő-társvitorla rúd 12,0 0,4 350-200

Elő-derékvitorla rúd 9,0 1,1 250-150

Elő-sűr vitorla rúd 5,8 0,4 125-75

Fő-árbcotárs (a hajásgerinc felső átlától) 16,4 2,6 450-400

Fő-árbcderék 10,0 1,2 350-300

Fő-árbcosűr 4,3 0,3 250-175

Lobogórúd 1,3 - 100-75

Fő-társvitorla rúd 12,6 0,4 350-200

Fő-derékvitorla rúd 9,6 1,2 250-150

FÅ sudÅrvitorla rÅd 6,0 0,4 125-75

HÅjtsÅ Årboc (a hajÅgerinc felsÅ ÅtÅtÅ!) 14,0 2,0 370-300

HÅjtsÅ ÅrbocderÅk 8,0 1,2 280-200

HÅjtsÅ ÅrbocsudÅjr 4,1 0,2 180-125

LobogÅrÅd 1,5 - 100-75

Farfa (Boom) 10,5 0,4 250-175

HÅjtsÅ-derÅkvitorla rÅd 6,7 0,8 200-125

HÅjtsÅ-sudÅrvitorla rÅd 4,9 0,3 125-75

Latinvitorla rÅd (Gaff) 15,0 0,5 175-75 Å A hÅromÅrbocos fregattot 1765. december 23-Ån, SzentpÅtervÅron az AdmiralitÅsnÅjl kezdÅk el ÅpÅ-teni, Ås a kÅvetkezÅ Åv jÅnius 4-Ån bocsÅtottÅk vÅ-zre (legnagyobb hossza a tattu az orrsudÅjr csÅcsÅjig 33,64 m; a fedÅlzet 23,47 m; a merÅlegesek kÅzÅtt 23,77 m; szÅlessÅge a palÅnkozÅs nÅ 6,71 m; belsÅtÅr mÅlysÅge 2,81 m; oldalmagassÅja 3,1 m; kÅzepes merÅlÅse a gerinc nÅlkÅl 2,1 m; a rÅdgerinc magassÅja 0,24 m). ValÅszÅ-nÅleg a siettetett ÅpÅ-tÅsi tempÅ a tÅli idÅszakban, valamint a nem elÅggÅ szÅjraz hasznÅlata megmutatkozott a hajÅ szolgÅlati idejÅn - mÅjr nyolc Åv mÅlva (1774) Kronstadtban le kellett bontani. Mindezek ellenÅre a fregatt nÅhÅny konstrukciÅs sajÅtossÅggal rendelkezett, amik az akkori idÅk hajÅpÅ-tÅ nÅzeteit tÅkrÅztÅk. A hajÅtest megnÅvelÅse szerint (3,5 m) emlÅkeztet a lassÅ "kelet-indiai" angol hajÅkra, ugyanakkor a hajÅvÅgek vÅ-zalatti rÅszei nem tompa Ås lekerekÅ-tett formÅjÅak; a kÅzÅpsÅ szelvÅnyre jellemzÅ idÅk hajÅpÅ-tÅ divatjÅtÅl eltÅrÅ hordÅalak, erÅsen befelÅ gÅrbÅlÅ felsÅ bordavÅgekkel, valamint az oldalfalak kÅrvonala, ami a csÅklyÅzÅ harchoz ideÅlis; lÅjthatÅan nem lehet iskolahajÅnak minÅsÅ-teni, hisz annak szÅles Ås nem telezsÅfolt fedÅlzet kell, ami helyet biztosÅ-t a gyakornokok elhelyezÅsÅre. A "Nagyezsda" szerkezete az angol tÅ-pushoz Åill kÅzelebb, nem a francia vÅltozathoz (l. PÅter szerint - "ÅjmanÅ-r"-hoz): szolÅ-d hosszirÅnyÅ fedÅlzet hajÅ (relatÅ-v alacsony far- Ås orr kialakÅ-tÅs), a fedÅlzet kersztirÅnyÅ lejtÅse gyakorlatilag megfelel az elÅ-Å-rÅsoknak, ami a mai napig megmaradtak; a "sÅllyesztett" farfedÅlzet alatt - kÅnyyÅ fÅlfedÅlzet a lakÅhelyisÅgeknek: parancsnoki Å kÅtszemÅlyes tiszt kajÅt, "emberi" a hÅrom jelzÅnek Ås a rÅvkalauznak, lakÅhelyisÅg 25 kadÅt rÅszÅre; a far egybeÅpÅ-tett miniatÅr oldalgalÅriÅkban raktÅjr Ås a parancsnok toletje helyezkedett el. Az orrbÅjstya alatt Ås a fÅlfedÅlzet alatt volt "az alsÅbb rangÅak" lakhelye Ås a tÅglazÅ hajÅkonyha. Az ilyen mÅretÅ Ås feladatÅ hÅ tipikus szemÅlyzete: fÅtiszti rangÅ parancsnok, parancsnok-helyettes, navigÅciÅs tiszt, hajÅvezetÅ-helyettes, fedÅlzetmester, Åics, dugarozÅ, vitorlakÅszÅ-tÅ, tÅzÅraltiszt, kÅt tÅzÅr, tÅ-z elsÅ osztÅjlyÅ Ås hÅt mÅsodos matrÅz, hÅrom napos, Ås a hajÅszakÅics. MÅg abban az idÅben (1805), amikor felmerÅlt a "Fecske" Ås a "Simeon Å Anna" udvari jachtok ÅtalakÅ-tÅsa fregatt osztÅjlyÅ iskolahajÅkkÅ, megjelent az ismert hajÅpÅ-tÅ mester, l. A. Amosov kÅvetkezÅ negatÅ-v tartalmÅ megÅllapÅ-tÅsa: hÅromÅrbocos fregatt-tÅ csak a legalÅbb 90 lÅjb fedÅlzeti hosszÅsÅjg hajÅt lehet ÅtalakÅ-tani, Ås ezek a hajÅk mindÅssze 64 Ås 68 lÅjb hosszÅak voltak (KFA HTF, 432, 1, 1311). KÅvetkezÅskÅpp a "Nagyezsda" sem jogosult a fregatt osztÅjlyÅ besorolÅsra (77 lÅjb) - csak brigg osztÅjlyÅra. Ugyanakkor az elÅ-Å-rÅsok ÅthelyezÅse az orra, a hÅjtsÅ Årboc felszerelÅse keresztorla rudakkal Ås latinvitorla rÅdd (mindez az elÅ-Å-rÅsok ellenÅre), lehetÅvÅtette hÅrom Årboc elhelyezÅsÅt, Ås a "Nagyezsda" bÅjr csak miniatÅr, fregatt lett; mivel iskolahajÅra volt szÅksÅg annak minden attribÅtumÅval, ami a teljes vitorlÅzatot bemutathatta. A vitorlÅzatot ÅbrÅjzolÅ rajzok hiÅnyÅban rekonstruÅlni kellett azt az elrendezÅsi rajzon talÅlhatÅ Årbocok elhelyezÅsÅ Ås az orrsudÅjr hajlÅsszÅgÅnek pontos ÅrtÅkeit felhasználva. SegÅtettek azok a hajÅmodellek, amelyeket Lamb Jar kÅszÅ-tett, Ås most LeningrÅdban, a KÅzponti Hadi-TengerÅszeti MÅzeumban talÅlhatÅk; a prototÅpusok tervei (KFA HTF 327); az ismert festmÅnyek. A vitorlÅzot lehetsÅges vÅltozatÅnak kidolgoÅsakor figyelembe vettÅk azt a tÅnyt, hogy 1765-ig a fregattok csak hÅromszintÅ vitorlÅzot viseltek - fÅ, derÅk Ås sudÅrvitorlÅj; az orrbÅbocon Ås az orrsudÅron hÅrom vitorla van elhelyezve - vakvitorla, klÅversegel Ås stagsegel; az orrbÅboc alatti vakvitorla meglÅtÅt feltÅtelezi az a tÅny, hogy a jÅval kÅsÅbb ÅpÅ-tett jachtok is viseltÅk, a "Fecske" (1784) Ås a "Simeon Å Anna" (1 hÅjtsÅ Årboc a vÅzlaton derÅk- Ås sudÅrvitorlÅj, valamint "angol tÅ-pusÅ" ferde latinvitorla-rÅdhöz rÅjgÅ-tett csonkvitorlÅj hordoz. Az angol variÅciÅ kivÅjasztÅsa a hajÅpÅ-tÅ ilyen tÅ-pusÅ vitorlafelszerelÅshez kÅtÅdÅsÅ magyarÅzhatÅ, az 1777. Åvi adatok rÅszletes tanulmÅnyozÅsa alapjÅn (Szudosztrojenyije, 1981, ? 1). A rajz tÅlsÅfoÅsÅnak elkerÅlÅse vÅgette nem tÅntettÅk fel a kiegÅszÅ-tÅ vitorlÅkat - a szÅnyvitorlÅkat az elÅ- Ås ami a hajÅn inkÅbb oktatÅ, mint a sebessÅg nÅvelÅsÅt szolgálÅ eszkÅz volt a Finn-ÅbbÅlben, pontosabban a NÅ torkolatÅban tÅrtÅnÅ hajÅzÅsnÅjl. Nem lehet nem beszÅlni arrÅl, hogy a "Nagyezsda" elnevezÅst nemegyszer hasznÅltÅk a hazai vitorlÅs iskolahajÅknon 1766-tÅl kezdve. A "jÅ nevek ÅjtadÅsa nemzedÅkrÅl nemzedÅkre" flotta tradÅciÅnak megfelelÅen az utolsÅ tÅbb mint kÅtszÅjz Åvben a "Nagyezsda" szÅ hatszor jelent meg OroszorszÅg Ås SzovjetuniÅ vitorlÅs iskolahajÅin. A legutolsÅ a LeningrÅdi Nahimov TengerÅszeti Iskola kis acÅl Gaff-schooner-e, amit a hatvanas Åvekben a leningrÅdi KÅzponti jacht-klub rendelkezsÅbe ÅjtadÅs utÅjn valamilyen okbÅl mÅjskÅnt neve el. Ugyanakkor kitÅnÅ lehetÅsÅg adÅdott a hiÅny betÅltÅsÅre - a SzovjetuniÅ megrendelÅsÅre LengyelorszÅgban elkezdÅdÅtt a "Dar mlodezsi" vitorlÅs iskolahajÅk ÅpÅ-tÅse (Szudosztrojenyije, 1985, ? 12, 31-33. oldal), Ås egyet kÅzÅlÅk "Nagyezsda"-nak szÅndÅkznak elnevezni. V. P. Mitrofanov, P. Sz. Mitrofanov Szudosztrojenyije, 1986, No 9. oroszbÅ fordÅ-totta: Kurusa SÅjndor